

SKÅNES HEMBYGDSFÖRBUND
LANDSANTIKVARIEN I KRISTIANSTADS LÄN

Nr: A 540

Kristianstad 1986-08-06

Solveig Andreasson
Källebergavägen
260 70 LUNGBYHED

Bifogat återgår bandet och en utskrift av Din intervju med Martin Bengtsson,
född i Bonnarp 1881.

Åke Wärdenfels

Intervju med Martin Bengtsson, Ljungbygården,
född i Bonnarp, Riseberga socken, år 1881;
Solveig Andreasson, 22 jan. 1977

1

***** BONNARP *****

Först vad det är för dag idag, det är den 22 januari, har jag för mej,
1977.

Ja, det skulle det ju vara.

Det snöar ute och det flyger ute så ett det blir drivor på vägen. Men
det har ju varit mycket snö i vinter, rysligt mycket snö.

Ja, det är otrevligt med vinter.

Nu är detta Martin, vad heter Martin?

Martin Bengtsson.

Och är född?

1881.

Vilken datum?

Ja, prästen sa en och mor sa en.

Vilken sa mor?

Ja, mor sa den fjärde och prästen sa den sjätte. Men det var för far
han körde två dagar senare.

Jaså, var det i maj eller?

Nej, i juli.

Men vi får väl rätta oss efter mor, för hon vet det säkert.

Nej, vi får nog rätta oss efter prästen för

Men i Amerika, där rättade jag mig alltid efter min mor för det var en-

hålligt.....amerikanerna.

Jaha, det stämmer ju.

De blev fria då den 4 juli, det var deras fridag.

Men varför hade dom det ?

Då hade jag min fridag också.

Var det för att dom vann det här kriget, eller vilket var det, rasri-
get eller inbördeskriget. Eller vad firade dom ?

.....från England, (befriade) från England då,

Vilket år var det ?

21

Jä, det kommer inte jag ihåg.

Inte jag heller. Var är Martin född någonstans ?

I Bonnarp.

Var i Bonnarp ? Vilket ställe, vilket hus ?

Jä, på ett lantbruk, Bengt Pers.

Jaha, ligger det härnere, när man kommer....

Jä, det ligger ibland de tre, det ligger ju, om man går över gatan så
ligger det ju tre ställen däruppe. Det var det ena av dom.

Det sista ?

Ja, på den vänstra sidan. På andra sidan låg ju sedan låg vårt vid sidan om där, nere vid sjön till.

Ja, Bonnarp är grannit, det är en vacker by.

Ja, det var.

Ja, det var, det har ju bränt i flera omgångar.

Ja, det har ju bränt vid 3, 2, nej, vid 3 omgångar har det bränt,

Ert, brände det någongång ?

Nej, vårt brände inte. Det låg liksom tre ställen låg för sig själv. När man kom över gatan så rätt in där, där gick en väg rätt in som går ner till sjön där.

Nehej, för det är ju inte utflyttade gårdar då, utan dom har ju fått ligga kvar som en by.

Ja, fått ligga kvar som en by, men dom har sprängt där.

Ja, dom är väl delvis sprängda nu.

Millitären har övertagit dom....., de köper ju alla gamla ställen.

Ja, utåt på heden. Ni hade väl så att ni vallade på heden också då ?

Javisst, jag var vaktpojke på heden i många år.

Hur gammal var Martin när han började med det ?

Ja, jag var bara 6 år och vaktade gäss.

Var på, gick dom också ut på heden ?

Gässen, dom gick väl inte ut.

Nej, de gick därinne i byn för vi hade ju hela gatan.

Och sen började Martin att vakta ?

Korna på heden.

Hur många kor var det då ?

Jä, vi hade väl en 6-7 stycken, det var alltihop.....

Var ni många som vaktade på samma gång, eller gick Martin ensam ?

;

Nej, vi var många. Det var alla Ljungbyarna som vaktade på den ena heden och Bonnarparna på den andra. Pågarna kivades och gnabbade,

Så det trättes, vem som var starkast ?

Jadå.

Vad sysslade ni annars med, för ni behövde inte se till korna hela tiden.

Jo, vi var därute hos dom.

Ja det förstås, men att ni ... ;

Ja, vi hittade på

Det gjorde ni, ja. Så ni hade inte tråkigt ?

Nejdå.

Men när det var dåligt väder då ?

Ja, det gick då också.....

Hade ni träskor på er, eller vad hade ni ?

Träskor.. Ja, vi hade väl träskor.

Barfota ?

Ja, barfota gick vi inte så gärna nere på ljungen. Det stack i fötterna,
na,

Vad hade ni annars på fötterna ?

Ja, strumpor och tofflor eller träskor.

Hade tofflor kommit in i bilden då, vanliga med läder över ?

Ja, här var flera toffelmakare.

Det var det, här i Bonnarps ?

Ja i Bonnarps.

Kommer Martin ihåg någon toffelmakare då ?

Vadå ?

Någon toffelmakare i Bonnarps, kommer Martin ihåg någon ?

Jovisst gör jag det.

Namnet på någon ?

Det var svårare att komma ihåg det, det är ju så gammalt så.

Ja, när man liksom inte har tänkt på det på länge.

Men min farbror, han var ju toffelmakare, han hette Sven Magnusson.

Jasså, var bodde han?

Han bodde i Bonnarps. Han bodde däruppe i vad de kallar för, vid den andra sidan av bron.

Jaha, men den bron som är där nu, den är ju inte så gammal. Vad var där innan, var det en träbro.

Jä, den bron som var där, det var ju en gammal stenbro.

Var det en välvd bro?

Den är bara reparerad, den är inte nybyggd, det tror jag inte. De bara reparerade och byggde till den, tror jag, för den var ju lite smal naturligtvis. Och för hade inte de dom stora bilarna utan vagnar.

Jä, men Skärån, var det en gräns mellan, eller den ån som gick rätt över där, ja det blir väl Skärån ...?

Den gick igenom en del av lantbruken där, Skärån, och gick ner till Rönneån. Där kom den på Skärålid.

Ja, men jag menar att den går väl inte gräns mellan Ljungby och Bonnarps. Den är inte gräns mellan Ljungby och Bonnarps?

Den kom igenom Bonnarps, den kom rätt igenom Bonnarps.

Ja, jag vet ju det, den går ju där ån, strax nedanför Högekull. Så går den rätt över heden där. Badade ni i det vattnet, i Skärån?

Där var inte vatten som man kunde bada i Skärån.

Det var där inte.

Ja, man kunde väl hoppa i det men det blev ingenting av det.

Ja men på sommaren när ni var ?

Då badade vi i sjön, i Bonnarpsjön.

Det gjorde ni mest.

Ja, där var vatten, så att det räckte till.

Ja, det var ju fint vatten, det är ju källsjö liksom.

Ja, det är den.....

Ja, det var det som jag skulle säga, Har Martin något att säga om någon sägen om.....

Ja.....som sänktes i...

Var det i Bonnarpsjön som de

Det var i Bonnarpsjön som de hittade oken ja.

De hittade oken ja, var hade det ramlat i ?

Det var prat.

Javisst var det prat, men var hade de.....

Nej, de förstod att den var underjordiskt, den bäcken emellan Skära-
lid och Bonnarpsjön. Den var underjordisk.

Jana.

Den var underjordisk tills den gick ut, för den gick ut mot Bjäreback.
Där kunde man se när det.... när vattnet kom upp där till ytan, innan
det gick upp i Skärån.

Jaha, men jag har hört att det var mellan Odensjön och Bonnarpsjön
söm det var förbindelse.

Odensjön, ja det var ju den uppe vid Skärälid.

Jaså, var det den i Skärälid.

Javisst, det var Odensjön det.

Odensjön ligger vid Röstånga ju.

Ja, den ligger där i.....

Ja, den ligger ju uppe på ässen, det stämmer. Men var det Odensjön som
Martin menade nu?

Ja, det var Odensjön. Det kom ju från Odensjön och ut i Bonnarpsjön.

Ja just det, då är vi inne på rätt. Jo det har jag också hört, så det
är alldeles säkert sant. Hörde ni berättas om några andra sägner el-
ler någonting sådant?

Nej, sånt tänkte man inte på.

Dom pratade inte om några bäckhästar?

Åh nej, de var inte rädda för några vattenhästar.....

Nej, men Martin hade hört talas om det som barn.

Nej, det var långt innan min tid.

Som dom pratade om det ?

Ja, om det med bäckahästarna.

Jaha, har Martin inte hört någonting, har inte föräldrarna berättat något ?

Nej aldrig, de hade inte tid att prata om sådant.

Levde Martins far- eller morföräldrar ?

Ja, de levde, far han levde sen jag hade kommit hem ifrån Amerika. Men mor var död innan.

Nej, men jag menar mormor, morfar, farfar och farmor.

Ja, men de var ifrån när jag var pojke, men jag var nere hos dom.....Min far han dog som ung så han gifte om sig, hans mor gifte om sig med en.

Jasså, då var det styvfar som Martin hade då.

Och det var en rätt sträng herre det. Han sa till, för Johannes han körde hästarna och min far körde oxarna, och där var något som hände med oket. De var rädda att oxarna inte skulle vilja gå runt,..... går inte oxen så ska fan ta er ungar.

Det var hårda bud. Var ni rädda för han, han hade ju respekt ?

Ja, det var en sträng karl.....

Ordning och reda skulle det vara.

Går inte oxen så ska fan ta dej.

Men det var väl inte så lätt, oxarna var väl bångstyriga ibland, eller

det var dom inte ?

Jo, det var de nog, men på den tiden då hade ju nästan alla oxar.

Var ni många syskon ?

Vi var fyra, två pojkar och två flickor.

Jaha, blev dom bosatta här också ?

Nej flickorna, den ena blev på stället och den andra hon kom till, vad heter det nu ...-by

Har Martin några minnen ifrån Bonnarp särskilt ?

Nej, inget särskilt.

Millitärerna hade dom kommit dit när..

Jadå, militärer var här.

Som låg inhysta hos er ?

Ja, och på höstarna, prinsarna fick inte bo i tält för det tog tyskar-na ifrån dom. De tog fyra skvadroner och så tog de också tälten ifrån dom, så de fick hyra hos lantbrukarna. Så det var sex skvadroner som låg i Bonnarp om höstarna.

Hästarna, var var dom installade.

De var installade på loggolven och ... var rätt mycket byggt då, för de byggde ju för militärerna.

Jaha, var det därför som dom byggde så långa hus ?

Ja, det var därför som dom byggde så långa hus här i Bonnarp.....

Ja, jag har hört det. Men dom hade också färgade hus, alltså dom var inte rödmålade husen, eller det var dom då ?

Ja, de åren var de rödmålade.

Men andra var ljusa i färgen.

Ja, det var gråa och hurdana som helst.

Officersmässen, den låg däruppe ?

Den var fin den, den var så lång och låg däruppe ja.

Där som Jansen....

Ja, Jansen bor där nu.

Fru Jansen och hennes svåger bor där ju nu, han är ju död, Gustav. Gustav är ju död och det är några år sedan han dog. Men hon bor kvar, Nellie, hon var väl också född i Bonnarp.

Ja, och pojken är där med.....

Nellie var ju också född i Bonnarp.

Nellie, jaja.

Åkesson.

Åkesson, ja.

Så ni var alla bekanta ?

Ja, vi var alla bekanta. Jag var äldre än någon utav dom.....

Men det var roligt när militärerna kom, det var spännande ?

Ja, det var trevligt och då fick man tjäna lite pengar.... fick hästar-
na köra skjutsar och sånt ner till Spången och köpa brännvin och sådant
.....var där en som följde med. Vi körde utan någonting dit men
sen när vi körde hem hade vi lagt en filt över, så att de inte kunde
se vad vi hade.

Fick dom inte det då ?

Nej, men fick och inte fick, det var ju liksom en hemlighet.

Jasså, men hade dom inte på mässen ?

Där fick de inte köpa.

Så det var bara officerarna som fick göra det. Men fanns det ingen un-
derofficersmäss där ?

Jo, det var ju det var den lille, den brände ju. Den
låg ju där vid riksdagsmannens väg.

Jasså, den låg därnere.

Ja, det var underofficersmässen det.

Var det det, jasså.

Ja, så var och en hade sitt.....

Ja, det förstår jag. Sen manskapet vad fick dom, dom menige hade ingen-
ting ?

Nej.

Dom fick klara sig utan ?

Ja, de skulle klara sig utan någon mäss.

Så körde Martin och hämtade brännvin till dom. Det var till dom meniga som Martin hämtade det på Spången ?

Ja, till alla som låg på vårt.

Jaha, var det det. Så var det sjukhus också ?

Ja, det var på

Det ligger där ännu, det huset ?

Ja, det ligger där ännu och där har varit källare också, så där har varit arrest.

På sjukhuset ?

Ja, det var arrest undertill och sjukhus ovanpå. Så de kunde sätta in dom där i källaren.

Jaha, vad var det för doktor som var där ?

Doktor ? Ja, det var väl en militärdoktor.

Var där inga kvinnliga ?

Nej, alla var manliga.

Då var det manliga sjukvårdare ?

Javisst, det var ju uttaget sjukvårdare på varje skvadron, så att säga, så där var en sjukvårdare på varje skvadron på hundra man.

Var dom mycket sjuka.

Nej, det var dom inte, det var friska pågar.

Och hästarna de var granna och fina hästar ?

Ja, det var trevliga djur. De skötte hästarna

Så red dom ut, var hade dom då

Jo, det var ju ridande, så de red ju ute på heden.

Då hade de övningar där ute ?

Ja, då hade övningar på heden.

Mitt ut för där Högakull är, eller?

Högakull därute ja, det ligger nere vid ån där, Skårån.

Var det på det hållet som dom tränade sig ?

Ja, det var ju mer ute på den fria, nere på den gröna plattan s k, gamla ridplatsen. Den gick ju ända ifrån Bjärebäck och ända hem. Ända hem till där.

Jaha, vad jag skulle säga, hade dom kyrkoparad och sådant också ?

Ja, varenda söndag.

Var var det någonstans ?

Det var i Bonnarp på gatan.

Det var på gatan, grönängen där ?

Ja.

Där som de har haft majstång och sådant sedan ?

Där var ju en präst med, de hade ju en präst.

Och det var högtidligt ?

Javisst var det det.

Då samlades ni alla där, var det på söndagseftermiddagen ?

Jadå, det var väl vid tvåtiden eller något sådant, ibland tidigare.

Sjöng dom psalmer då också ?

Ja, de både sjöng och spelade musiken. De hade fin musik

Var var den förlagd, musikkåren ?

Det var på regementet.

Ja, men låg den också förlagd i Bonnarp.

Den var också i Bonnarp, de låg på.....

Beroende på vad dom hade för grad liksom, var dom var förlagda ?

..... vad de kallade för trumpetare också. De låg ju i regementet precis som trumpetaren.....

Det var ju säkert roligt. Det skulle ha varit roligt att vara med och se det. Dom ställena, var dom så stora så dom hade torp till. Dom gårdarna nere i Bonnarp, hade dom torpare ?

Ja, det var husen som det berodde på.

Ja, men hade dom torpare som hörde till, som bodde ute på åsen ?

Ja, men de bodde ju ute på åkrarna. Så där på mitt hem fanns två st torpare, och där är kvar av dom ännu uppe på Skärälid. En av dom är här.

Var ligger dom torpen ?

Ja, dom låg uppe, ett låg på vad vi kallade för Store Mosse, och ett låg uppe vid skogen.

Jaha, uppe mot åsen då ?

Ja, det var ute på platserna som som dom byggde.

Gjorde dom dagsverken hos er då ?

Ja, de gjorde dagsverken och somliga betalde ju med pengar.

Hade ni drängar hemma med ?

Javisst, vi hade drängar.

Piga med ?

Ja.

Ni hade allt, var ett självhushåll. Ni bakade och slaktade och allting själv.

Ja, vi gjorde allting själv.

Så det var ju ständigt att göra ?

Ja, det var mycket att göra.

Hur många tunnland var det till den gården ?

Ja, vi hade väl en, det var en liten gård, där var väl en 33-34 tunnland eller to m 35 tror jag att där var. Sen så var där skog, mycket vacker skog till, bokskog, skogen gick ända upp till Magleröd.....södra åsen.

Jag gick i skolan uppe i Ljungby skola här, i Ljungbyhed.

Hade dom byggt den skolan då ?

Nej, de hade inte byggt den andra skolan då, Bonnarpsskolan.

Var var det som den låg ?

Bonnarpsskolan, den hade de inte byggt när jag slutade skolan.

Men låg det inte där uppe vid Brandeby någonstans ?

Jo, det var uppe i Brandeby, det var den skolan som vi gick i. Det var Bonnarpsskolan och Ljungbys skola så kallat. Mellanskolan den var i Brandeborg, 1:a och 2:a klass var i Brandeborg. Då hyrdes dom in på Brandeborgsstället, medan vi i 3:e och 4:e klass gick i den stora skolan.

Ja, det har jag hört. Är det den som har varit skola till nu ?

Ja, den har varit skola.

Vad hade ni för lärare ?

Lundqvist !

Var han snäll ?

Gamle Lundqvist är väl känd ?

Javisst är han det.

** Ny sida **

Var slog han er, var det på fingrarna ?

Jasså, en örfil fick ni då. Var det om ni inte hade läst läxan då ?

..... Pojkar de är ju liksom

Ja, men det hör ju till. Och så hittade ni på spektakel också ?

Jadå !

Det hör också till. Martin åkte ju över till Amerika sen, hur gammal var Martin då ?a

Jag var 22 år när jag reste dit.

Hade Martin varit på stället ända tills dess ?

Nej, gården ett tag. Flyttade hemifrån till Sjögården.....
som dräng.

Jasså.

Sen så reste jag därifrån Sjögården till Amerika.

Jana, vad kostade biljetten ?

Det hela gick till 60 kronor när jag reste till Amerika.

Det var väl rätt så, det fick man väl tjäna länge för att få ihop ?

Javisst fick man det.

Hade Martin någon i Amerika att ta hand om ?

Nej, det hade jag inte. Jag hade ingen släkting eller någonting i Amerika, men jag reste med en kamrater som hade släktingar. Men dom kom upp med sitt och jag med mitt. Så jag fick arbete meddetsamma som trädgårdselev.

Var då någonstans ?

På Long Islands. Där var 300 fruktträd, päron, äpple och bananer. De skulle skötas om.

Var det många svenskar som arbetade där ?

Det var inte mer än jag, det var ett privat hus, en privat person som jag arbetade för där.

Men det var inte fler svenskar som arbetade för honom ?

Nej.

Hur gick det med språket ?

Det gick bra.

Tog det lång tid att lära sig det ?

Nej, det gick rätt fort. Jag var ute bland ungdomarna meddesamma..... Det var en liten stad nere i, utanom som hette Hempstedt. Så var jag där nere och hade trevligt med alla möjliga, men det var mest tyskar som var därnere.

Men dom andra kamraterna, vad blev det av dom, träffades inte ni som

åkte över tillsammans ?

Nä, vi kom från var sitt håll. Den ene, Rosengren, Ludvig Rosengren han var känd i sin tid. Han reste på samma gång.

Jasså, gjorde han det. Var blev han av ?

Ja, det vet jag inte.....Jag reste till Long Island och han kom väl över till Jersey tror jag. Och Agda Hansen, ja hon är död, hon var systemer till Hilma Hansen i Färingtofta. Det var..... min fästmo, men det tog ju slut när vi kom till Amerika.

Jasså, och då träffade ni var en sin. Gifte sig Martin därinne ?

Ja, jag gifte mig därinne.

Men hon var svenska ?

Ja, hon var svenskamerikan. Föräldrarna var svenska, men hon var född i Amerika, hon är på kort där.

Jaha, vad hade Martin för arbete då ?

Då var jag trädgårdsmästare, men sen blev jag snickare, så jag bodde i stan det mesta, i New York.

Då hade ni familj i det då. Hur många barn hade ni ?

Ja, det barnet som jag har bor i

Jaha, så det var bara hon ?

En flicka.

Ni fick aldrig fler, eller ni hade bara en ?

Nej.

Så hon blev född.....

Min fru dog tidigt, hon blev sjuk.

Så hon är född i Amerika ?

Hon är född i Amerika, ja.

Så dog Martins hustru därinne då. Var det därför som Martin flyttade tillbaka hit till Sverige ?

Nej, hon dog här. Hon blev ju sjuk genom en förkylning och blev hon allvarligt sjuk. Så flyttade vi upp till, jag glömmet namnen efter hand,

Vi kan hoppa över det så länge, så kommer det kanske.

Ja, för jag kommer inte ihåg namnen.

Så hon blev inte frisk igen då ?

Nej. Så reste vi istället för att resa vart de ville att vi skulle resa. En flicka, en släkting till mej, hon hade varit här, så sa hon "varför reser ni inte till Sverige, i stället för ?". Vi skulle ner i södern, flytta ner till södern, men det ville inte frun. Att resa där med indianer, negrer och allt det, det är inte roligt, sa hon, att vara i lag med dom. Det är nere i de varma torra länderna. Så kusinen hon sa till mej, att "varför reser ni inte hem till Sverige ?". Ja, sa jag, inte kan vi resa dit heller. "Jo dit reser vi", sa hon. Och hon hade aldrig varit här förr, och hon dog här.

Jasså, trivdes hon bra i Sverige ?

Ja, hon trivdes bra.

Så hon fanns sig i...

Men hon var ju sjuk.

Vart flyttade ni då, till Kvidinge, eller vart flyttade ni hän då ?

I Sverige ? Ja, då flyttade vi till Bonnarp.

jSasså, ni flyttade till Bonnarp.

Ja, vi flyttade till Bonnarp.

Då var hon inte så gammal när hon gick bort ?

Nej, hon gick bort fort. Flickan var ju liten, inte mer än två år, och jag var.....

Martin gifte aldrig om sig ?

Nej, det kunde jag inte göra.

Nej, det är nog svårt.

Nej, det kunde jag inte få för mej, inte när man har en liten på.....

Vi har sett så många som har misslyckats.

Men det kan gå bra också.

Det kan gå bra också, men de flesta misslyckas på ett eller annat sätt.

Det beror på, med egna barn och

Ja, är det fler än en, flera kullar.....

Ja, då kan det bli stridigheter. Men sen så, hur kändes det då att

komma tillbaks till Sverige ?

Jag trivdes inte alls.

Inte alls i Sverige, utan längtar tillbaka till Amerika ... ?

Hade jag varit ensam hade jag rest tillbaka meddetsamma, men nu hade jag ju den lilla och hon var ju liten då.

Martin reste aldrig tillbaks ?

Nej, jag reste inte tillbaka.

Och har aldrig varit där sen ?

Nej, jag har aldrig varit där sen. Men jag trivdes ju bättre där än här.

Hade dom ändrat sig i Bonnarp under dom åren ?

Om det hade. Ja, det hade det.....det värsta tyckte jag.

Ja, det var ju inte så roligt, för dom var väl mer före sin tid där i Amerika ändå ?

Ja, det var de ju.

Bott i storstad och allting så.

Ja, vi bodde ju i New York.

Har Martin haft nytta av sin amerikanska, språket sen ?

Nej, språket har jag inte haft någon nytta av sen.

Och inte haft någon kontakt med någon därinne heller ?

Nej, det har jag inte alls haft.

Vad arbetade Martin med sen då, här i Sverige, när ni kom tillbaks ?

Jag gjorde nästan ingenting, jag var.....

Bror och svåger, jaha.

Sen så köpte jag ju villa i Kvidinge.

Ja, jag hade väl för mej det.

Så där bodde jag i 20 år i den villan. Sen reste jag hit igen och kom in här.

Jag kommer ihåg det, då var ju jag och hälsade på Martin i Tollsjö, innan det blev tal om att flytta ner här. Men det har väl gått bra här nere ?

Jadå.

Ni har det bra här ?

Ja, vi har det för bra. Men det är inte bra att ha det så bra, med dom som tycker om det kan det vara sin sak. Jag skulle alltid ha någonting att syssla med och göra någonting så att tiden gick.

Är här ingenting att syssla med ?

Nej, inte ett dugg !

Det är ju synd. Martin kan inte läsa något ?

Jag kan nästan inte se någonting, jag är ju mer än halvblind.

Men det går bra att höra ?

Nej, jag hör dåligt också, men det beror på vem som jag talar med.

Men jag tycker att vi går väldigt bra.

Ja, som vi sitter här så märks det inte att jag hör illa. Men om jag har någon vid sidan om och de pratar fort, så kan jag inte reda ut vad det är.

Nej, men det är väl rätt så vanligt att det är svårt. Ljuden blandas ihop.

Ja, det kan väl hända att det är, men om dom är många. Och jag vill inte vara i stora sällskap.

Nej, men vi hade ju julfest här för lite sen ?

..... Man sitter i en krok och varken hör eller ser, och dom håller på med

Har Martin sjungit i sina dar ?

Nej.

Inte. Kan han inte sjunga en visa.

Nej.

En amerikansk sång som ni sjöng därinne ?

Nej, jag kan inte sjunga.

Men det hade väl varit roligt. Sjöng ni mycket som barn, när ni jobbade

och så där ?

Ja, det var väl dom gamla visorna, de sjöng vi väl när vi var ute och gick.

Vilka visor var det ?

Ja, gamla visor, marscher och sådant där.

Säg någon ?

"När vi gick i skolan", men de är ju glömda för länge sen.

Var dansade ni någonstans, ungdomarna i Bonnarp ?

Vi dansade på logarna i Bonnarp och på somrarna dansade vi runt majstången.

Det hade ni då ?

Ja, det hade vi då.

Vem klädde majstången ?

Ja, det hjälptes vi åt med allihop.

Vad klädde ni den med ?

Ris, björklöv, bok och lite blommor, alla tösorna på sitt håll och pojkar på sitt håll.

Hade ni kransar ?

Ja, vi gjorde kransar till majstången och allt sådant där, så där var alltid liv.

Hade ni flagga i toppen med ?

Flagga i topp, jada.

Vem spelade ?

Ja, det var bondespelarna harmonika.

Men vad var det för några som spelade ?

Ja, det var drängar.

Per Berntsson, spelade han någon gång ?

Bernts, ja, men de kunde vi inte ha.

Nej, men jag menar att Martin hörde dom någongång ?

Ja, dom var jag och dansade till många gånger.

Var då någonstans ?

Ja, lite överallt. Förr hade vi ju många hemmadanser. Ställde om lite fint när Berntarna skulle spela. Men då var det i Skärälid eller på något av hotellen.

Ja, men han Per Bernt själv, Per Berntsson, var han klädd i hembygdsdräkt när han spelade ?

Ibland, men inte alltid. Han bodde i Skärälid.

Ja, jag vet det. Han bodde ju uppe vid Stenestad innan.

Ja, det gjorde han.

Han spelade bra ?

Han kunde spela den.

Det kunde han, då var det roligt och det kom folk när han var med ?

Ja, de var ju duktiga alla tre.

Vilka var det mer som spelade ?

Den äldsta Johan, men han var mer tyst och så där. Så var där en annan bror till dom, de var tre som spelade.

I Smålandets park höll dom inte på och dansade när Martin var ung ?

Nej, det tror jag inte.

Inte uppe på åsen heller, var det inte någon dansbana däruppe heller ?

Jo, där är en dansbana, men det var sen jag hade rest till Amerika.

Jasså, vad var det den hette, eller kommer du inte ihåg det nu ?

....lycka, vad var det nu den hette. Det var någonting på lycka
Där hade varit ett litet laduskjul förr i världen. Där var ett hus däruppe då.

När hästarna brände inne ?

Då hade jag rest till Amerika. Men det var nedanför skolan, ja.

Ja, det var vid Bordells skola. Men om vi ska återgå till Per Bernt igen, hur såg han ut ?

Gubben ? Ja, det var en liten och klen gubbe.

Han hade mustasch ?

Ja, det hade han.

Var han glad och livad av sej ?

Ja det var han.

Sjöng han också ?

Ja, lite grann, men det blev ju inte mycket.

Det var mest hans fiol. Han gjorde ju egna låtar.

Det var fiolen som gjorde det.

Han, Ernst Jönsson, spelade inte han ihop med honom något ?

..... inte i min tid.

Nej, var det någon annan som spelade ihop med honom, eller det var bara dom ?

Nej, det var bara dottern och hans två bröder som de spelade med. Frun spelade också.

Ja, allihopa spelade. Jag har träffat hans dotterdotter.

Dottern ?

Dotterdottern.

Ja, för dottern spelade mycket med dom.

Det var hennes mamma då, kanske. Ja, dom har ju gjort många låtar som har gått till eftervärlden, som är upptecknade av honom. Så det var ju en fin man, sådana finns det inte många, det blir inte så många sådana i en generation.

Nej.

Ett och annat sådant där musiknille som kommer till. Spelade Martin själv någonting ?

Nej.

Inte ens munspel ?

Jo, lite grann munspel, men det var inte så mycket.

Har Martin något mer att berätta om ? När gick han och läste för prästen, för vilken präst läste Martin för ?

Vilken präst jag läste för ? Ja, det kommer jag inte ihåg vad han hette.

Sandberg ?

Ja, jag tror att det var han som kom då.....

Hovpredikant Sandberg ?

Ja, det var han. Han kom hit när jag gick och läste.

Jaså, vem var det innan då ?

Ja, då hade de flera stycken innan..... Sen fick ju Sandberg platsen.

Gick ni då till Riseberga ?

Ja, då gick vi till Riseberga. .

Men det var inte var dag ?

Nej, två-tre dagar i veckan. Det var en snäll präst det, Sandberg.

Det var det ja.

Han pratade om historia, han kom ifrån Stockholm, och han pratade om fångarna där. Om hur de hade det och han hade väl varit fängelsepräst eller så där. Så många gånger istället för att så började han att prata om sådant. Sina tider som.....

Men det var väl trevligt ?

Vi tyckte så fasligt bra om den prästen, han var så vardaglig.

Det var man ju inte van vid på den tiden.

Nej, det var man inte. Men han kom uppe ifrån Stockholm och hit ner, och vi var ju rädda för honom till att börja med. Men det var ju tvärtom, det gick inte att vara utan honom.

Nej, det tror jag det.

Han pratade om fångarna och de betedde sig och

Då tyckte ni att det var spännande att höra om ?

Ja..... övertalade och allt sådant där, men sen fick vi höra berättas om den.

Ja, det var en fläkt ifrån något annat. Och Ljungbyhed var det inte mycket med på den tiden ?

Nej, det var helt och hållet, det var ju egentligen Ljungby by detta.

Det var själva Ljungby ?

Ja, själva Ljungby by och sen kom det andra Ljungbyhed.

Det var stationen som skulle heta något. Och så var det Nybro.

Ja, det kom ju senare.

Men Nybro var ju också gammalt.

Nybro var gammalt ja.

Och Ljungby var gammalt. Här låg ju Rikmans, här ungefär, Rikmans hus.

Detta var själva Ljungby här.

Men Rikmans hus låg väl här ?

Ja, detta var Rikmans.

Ja, det var det väl. Sen bodde Thorsén där, skräddaren.

Skräddaren, ja.

Ja, han bodde där och sen var det Lindelars, så alla ställena var ju här.

Alla var här.

Sen var det liksom ingenting emellan.

Nej, det var ju tomt, men sen så byggde de ju där nere. De började bygga stora hus därnere, affärshus.

Det var väl nästan mer sen flyget kom, som det har blivit en bygd.

Ja,

Herrevadskloster, hade Martin något med dom att göra ?

Ja, det hade vi på vintrarna. Vi levererade ju foder till hästarna där,

härifrån Bonnarp. Så vi tog ju emot, de köpte ju överallt, så de kom ju körande dit..... ta emot det och jag var där rätt länge.

Kommer Martin ihåg när det var sekelskifte ?

Nej.

Inte, när det var 1900, när det gick in, när det ringde in. Min far har berättat att det var så högtidligt då, dom ringde i alla kyrkklockorna då.

Var det ? Ja, det kan väl nog hända, men det lade man inte märke till.

Nej, det är klart.

Nej, det lade man inte märke till.

Man tänkte inte på det. Vad ska vi mer berätta för någonting, vi har säkert mycket att prata om, egentligen.

Ja, där är många episoder.

Men man kan bara inte komma på dom ?

Nej, när jag var yngre pojke så hade man inte så mycket att göra hemma alltid. Då gick jag med till klostret och tog emot foder, så vi tog upp havre och hö till hästarna.....